

05

A

785

19

DISPUTATIONUM METAPHYSICARUM
SEPTIMA
DE

PRINCIPIO & PRINCIPIATO

QUÆ
DIVINA ASPIRANTE GRATIA
PRÆSIDE

VIRO
CLARISSIMO ATQUE PEREXIMIO

Dn. M. CHRISTIANO BILEFELD

Lubec: Amplissimæ Facultatis Philosophicæ Adjuncto
meritissimo, Fautore ac Promotore suo æternum
Venerando,

Publicè ventilanda proponitur

CHRISTIANO NIFANIO, DITHMARSO
AUTHORE

In Auditorio Minori

Ad d. 7. Februar. Horis ab 8. Matutinis. 1. pomerid.

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS HAKEN, ANNO MDC LII.

20

DEO
OPT. MAX.

JEHOVÆ

ELOHIM

ET

UIRO

Plurimum Reverendo ac Clarissimo,

Dn. M. JOHANNI NIFANIO

Canonico Slesvicensium meritissimo, Mar-
nensium apud Dithmaros Austrinos Pa-
stori Vigilantissimo,

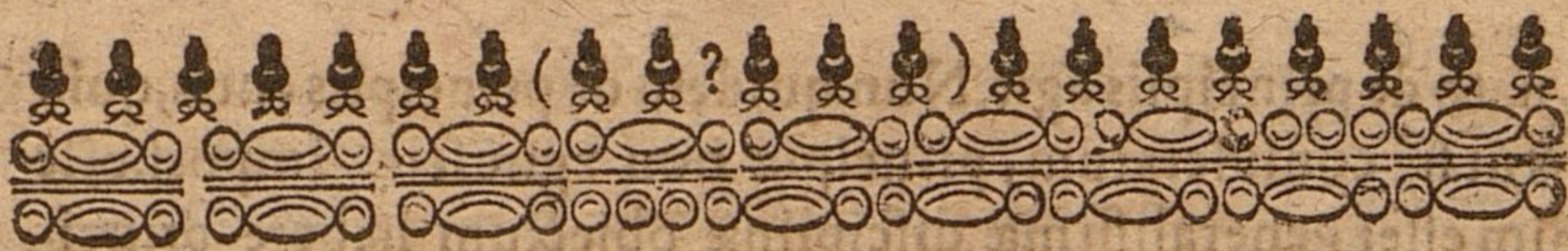
Parenti suo filialis observantiae cultu aeternum
venerando,

*Huncce primum ingenii sui foetum
pia ac grata mente consecrat,*

CHRISTIANUS NIFANIUS,
Autor.

05 A 785

DEO DUCE!

THESIS I.

Principium & principiatum non tantum Metaphysicæ est considerationis; Sed & disjunctam entis affectionem constituit.

§. I.

A hac controversia merito nostrarum thesium initium facimus. Frustra enim laboraremus de assignanda entis attributi alicujus definitione de visioneve, nisi jam certi essemus antè ad quamnam disciplinam, & ad quodnam attributorum genus attributum illud esset referendum. Duo autem in datâ thesi, ut rem ordine proponamus, habentur: Primum est, *cujusnam discipline sit agere de principio & principiato*: Alterum est, *an principium & principiatum distinctam entis affectionem disjunctam constituat*. Quà prius, distinctè hic dicendum 1. *doctrina hæc, prout eam jam consideramus, non est Logica*. Hæc enim notionalis est disciplina. Argumentatur quidem Logicus interdum à causis, & sic ruditer quasi cognoscit causas & principia: verum minimè explicat quid sit principium, quid sit causa & quotuplex. Et licet hoc ipsum à Ramistis & Mistis fiat; tamen videndum non quid fiat, sed an rectè fiat. 2. *Doctrina hæc non est Physica*. Hæc enim est specialis disciplina. Unde etiam agit de principiis, sed limitatis, sub momento secundo, & in actu exercito consideratis, quatenus scilicet sunt principia corporis naturalis. Sed 3. *Doctrina hæc est Metaphysica*. Hæc enim est disciplinæ realis & universalis. Hinc & in universali, vel sub momento primo & in actu signato

signato de principiis agit. Non quidem de principiis entis, quia ens ut sic consideratum, principia non agnoscit. Impossibile enim esset generalissimæ disciplinæ objectum habere principia, cum ita ens compositum esset è certis principiis tanquam partibus essentialibus *vid. Pl. Rev. Dn. D. Scharf. Theor. Trasc. disp. X. in proæ.* Sed de iis principiis, quæ ens insequuntur immediatè idq; distinctim denominant.

§. 2. *Quà posterius, an doctrina de principio & principiato inter affectiones entis disjunctas sit collocanda, ambiguum est apud quosdam Auctores. Omittendam esse auctoritas veterum & recentiorum pariter Metaphysicorum complurium docere posset, si res auctoritatis momenti transigi deberet. Ponendam tamen eam inter affectiones disjunctas, & ratio docet, & auctoritas quorundam, accuratius in Metaphysicam inquirentium, suadet. Ratio ex affectionum disjunctarum descriptione, quæ principio & principiato ex æquo competit, desumi potest. Siquidem quodcunq; sub disjunctione de ente prædicatur, & sub complexu utriusq; membri cum eo recipitur, illud est affectio disjuncta. At principium & principiatum ita se habet. E. Major patet ex disp. præc. §. 2. Minorem verò facile & prolixè per singula membra probare possemus, nisi & methodi ratio & pagellarum brevitatis observanda esset. Etenim rectissimè dico, quicquid est, vel est principium vel principiatum, ita ut nec ullum dari possit ens positivum & reale, quod non cadat sub alterutrum horum terminorum membrum: Id quod in simul auctoritas Excell. Virorum videlicet Dn. D. Scharf. Dn. D. Calovi, Scheibleri, Eifleri aliorumq; monet.*

THESIS II.

Principium est inde aliquid procedit quocunq; modo.

§. 1. In hac descriptione principii duo præprimis spectanda veniunt. *Definitum & definitio seu potius descriptio ipsa. Definitum* quod attinet, notanda ejus tum *homonymia*, tum *Etymologia*, tum *Synonymia*. *Homonymia* vocis principii apud Auctores multiplex est. Sumi enim solet I. *abusivè* pro causa
vid

vid. §. 2. 2. *negativè*, prout negat præcedentiam alterius, & duntaxat respicit antecedens, non consequens. Ita primus filius ille, vel etiam principium reliquorum esse dicitur, ante quem non est natus alius. Et sic idem notat quod initium rei. 3. *populariter* pro eo quod est primum ratione dignitatis: Sic principium Senatus Academici dicitur Rector, oppidani Consul, 4. *eminenter*, vel pro principio omnium primo, Deo ter opt. max. quo referre solent illud Aristotelis lib. 5. de Gen. anim. quando ait: *Hoc est principium esse, ut ipsam quidem causa sit multorum, sed ipsius nulla sit superior causa: vel pro principio cognoscendi, ex quo conclusiones Theologicae deducuntur, quale illud: Dominus dixit. 5. respectivè & transcendentaliter*, pro ut simul negat antecedens, & respicit consequens principiatum. Sic hoc loco sumitur. Plures hujus vocis acceptiones videantur apud Verforem in lib. 5. Met. Armand. de Bello visu tract. 2. cap. 238.

§. 2. *Etymologia* vocis principii *Logica* nulla est. Est enim vox ultimè abstracta quæ derivationem Logicam non agnoscit. De *Grammatica* apud Lexicographos ingens est pugna. Quidam enim vocem principii pro primitivo, alii pro derivativo habent. Ast illam litem dirimendam illis relinquimus. Tutius tamen illi statuere videntur, qui principium à primum & capio derivant. *Synonymia* vocis principii est, qua *Hebraeis* dicitur ראשית à rad. ראש caput, fastigium. *Græcis* ἄρχη, quam vocem quidam ab ἀρχομαι deducunt, alii contrarium statuunt. *Germanis* der anfang. *Latinis* communiter initium, exordium, origo, fons. *Nonnulli* causam & principium pro synonymis habent. Verum causam & principium non esse æqui pollentia, patet, quod principium sese latius extendat, quam causa. Cum omnis causa sit principium, sed non contra omne principium causa. Sic dico aurora est principium diei, at non causa. Privatio juxta *Aristotelem* principium generationis, at non causa fatentibus ipsis *Aristotelicis*. Et licet interdum causa & principium unum ac idem sint

sint, si *materialiter* spectentur, quando scilicet eandem rem im-
portant: nihilominus tamen quando *formaliter* consideran-
tur distinguuntur omnino, ut latius & strictius. *Conf. Prael.*
Dn. D. Christ. Matthiae exc. Met. disp. V. Dn. Sthal. tit.
phil. III. reg. XV.

S. 3. *Descriptio ipsa* resolvi potest in *materiale & formale*;
materiale habet commune cum omnibus aliis affectionibus
unitis juxta & disjunctis. Illud autem est ipsum ens reale ac po-
sitivum, Nam omnes entis passionem entitatem necessario in-
volvunt. Alias nihil esset, & consequenter ens denominare
non possent. *Formale* verò, quod praecipue attendendum, hic
est diversum. Hoc autem ut eo melius ac distinctius pateat,
explicandae sunt singulae voces, quibus circum scribitur natura
principii. Dicitur enim 1. *unde*. Quae vox hoc loco notat
quemcumque respectum unius ad alterum, secundum quem
aliquid à nostro intellectu verè apprehenditur consequi ad al-
terum, sive fiat per verum influxum causalem, juxta quem
omnis causa sui effectus principium usitate dicitur, sive alio
quocumque modo contingat, modo sit aliqua connexio, vel
consecutio unius ad alterum. Sic v. g. Deus est principium
omnis creaturae, artifex producti operis, materia & forma
totius compositi, animarum similitudinis, & quaevis essentia suarum
operationum, quia haec omnia ad illa habitudinem aliquam
originis aequalis involunt. 2. *Aliquid*. Hic terminus non
ita accipi debet, quasi illud, quod ab aliquo principio proce-
dere dicitur, semper aliam h. e. novam & à principio diversam
entitatem seu essentiam inferat: sed *generalissime* haec alicuius
est accipienda, ut ad quaevis, quae ad aliud consequuntur, re-
ferri possit. Quod etiam *Excel. Dn. D. Calovius in Met. Div.*
docet. Vox haec, ait, amplianda est, ne importet praecise alicuius
essentiam; cum non differat principium & principiatum necessario
essentialiter: sed quaecumque alicuius, quae sufficit ad rationem prin-
cipii, si caetera adsint requisita. 3. *Procedit*. Terminus pro-
cessionis h. l. non accipitur *specialiter* pro ut vel generationi
opponitur, quod discrimen alias *Dd. Theologi ex S. literis ob-*
servare-

servare solent in fidei mysteriis. Neq; *strictè* pro vera origine, aut certo modo emanationis. Sed hoc rermino *Philosophi*, cum commodior vix occurrat, quamcunq; consecutionem unius ad alterum infinuare solent. Id quod etiam monet B. Jac. Mart. in exerc. *Met. l. 1. ex. 4. 0. 1. Verbum procedit, inquit, non in stricta significatione; sed pro quacunq; consecutione & connexion accipiendum est.* Ideo additur 4. particula illa *quocunq; modo*, ut scilicet omnis modus consecutionis indigitaretur. vid. Suarez. *disp. Met; 12. sect. 1.*

§- 4 Removenda jam nonnulla sunt, in quibus formale principii ab aliis consistere censetur, nec tamen verè consistit. *Aristoteles* & qui cum secuti dicunt omnibus principii commune esse, esse primum unde aliquid aut est, aut fit aut cognoscitur. Verum quid de hac descriptione sit sentiendum, alibi dijudicatur. Alstedius *comp. Met. sect. III.* Timplerus *lib. 3. Met. c. 1. ejusdemq; Scholiastes Goclenius* principium describunt, quod sit id unde principiatum dependet. Ast hæc descriptio multis modis impingit. Nam 1. est *inaccurata*; cum membra affectionis disjunctæ non simpliciter debeant æstimari è relatione ad oppositum suum; sed examinanda sint cum primis ex relatione ad subjectum, seu ipsum ens & quomodo id afficiant attendendum. 2. est *nulla*; cum unum membrum non minus obscurum sit, quam alterum: quod tamen contra leges bonæ descriptionis. Sic malè describitur signum quod signatum representat. Deniq; 3. est *nimis angusta*; cum dependentia non reperiatur in omni genere principiorum & principiatorum: sed solum in particulari, nempe in causato, quod dependet à principio. Et quamvis prædicti Authores Filium Dei dependere dicant, putamus tamen, si *ακριβολογειν* velimus, terminum istum in divinis admodum esse periculosam, cum Filius Dei eandem numero essentiam à Patre communicatam habeat per æternam generationem, adeoq; independentis sit naturæ, æq; ut Pater. vid. *Præcl. ac plur. Rev. Dn. D. Dorschei Interv. pro myst. Trin. cap. II. p. 137. ejusdemq; Anti-Corn. p. 86, seq.* Unde licet quoad originem
Fili-

Filius sit à Patre: Ista tamen origo nullam infert dependen-
tiam vel effectiōem; sed est longè eminentioris sortis nobis
inexplicabilis *Conf. Adm. Rever. Dn. D. Calov. Met. div. p.*
mibi. 453. 460. Dices: Est tamen Filius Dei ab alio, à quo de-
pendet. Resp. Illud dependens est quod est ab alio effective, id
quod de Filio Dei negatur. Vid. Suarez; tom. 1. Mer. disp. 12.
sect. 2. n. 5. 6. seq. Ad hæc primarium dependentiæ requisitum
est, ut id, quod dependet, habeat essentiam numero distinctã
ab alio à quo dependet. At Filius Dei eandem cum Patre
essentiam habet, prout illud demonstrant D d. Theologi. Conf.
B. Jac. Martini Coll. Antiphot. disp. 1. 2. Plur. Rev. ac Excel.
Dn. D. Calov. exam. lib. Crell. §. 110. seq. Instabis cum non nemi-
ne: quod & attributa entis ab ente, causalitas, finitudo, contin-
gentia, à causa, finito & contingente, facultates animæ ab ani-
ma ipsa dependeant, quæ tamen numero unum sunt. Resp.
quod sic terminus dependentiæ valdè improprie & abusive su-
matur: at nobis sermo est de dependentia proprie sic dicta, qua-
tenus æquipollet creato ac finito. Neq; tamen hinc sequi-
tur divisionem entis in dependens esse vanam ac superfluum
cum in materiali convenire & se invicem declarare possint;
minimè tamen in formali, ex eo quod distinctas adhuc quo-
ad formale habeant conceptibilitates. Hypothesis autem illa
de identitate facultatum cum anima est simpliciter falsa:
cum facultates illæ, quæ accidentia, ab anima, quæ substan-
tia, realiter differant. Maccovius cap. XIII. Met. principium
describit, unde res dependet quacunq; tandem ratione. Ve-
rum, ut diximus, malè dependentiæ vox in generali principii
descriptione adhibetur, cum non omni principio illa com-
petat. Est ergò angustior suo definito. Quidam principium
describunt quod sit id, unde est aliud: quæ si ritè ac rectè ex-
plicetur, non est rejicienda. vid. Exc. Dn. D. Calov. Met.
Div. c. 14. Alij dicunt principium de sese non inferre, nisi re-
spectum prioris & posterioris; & in hoc consistere formalem
rationem principiorum judicant. Sed minus accurate. Cum da-
ri omninò aliquid possit, quod se habeat prius, ut tamen idèò
non

non habeat principium, seu illud prius non statim sit ejus principium. Nam præter prioritatem ad principii rationem requiritur quoq; processio, seu consecutio alterius, ut jam jam dicetur.

THESIS III.

Principii requisita sunt, I. Prioritas. II. Consecutio.

§. 1. Principium namq; quâ tale debet necessariò prioritatem aliquam inferre, qualiscunq; tandem ea sit. Nam eo ipso quo aliquid est principium, prius est eo ipso, cujus est principium. Puta, quatenus accipiuntur non *relativè*; Sic enim nulla prioritas, sed potius simultas occurrit; quòd omnia relata simul sint: verum *absolutè* penes ipsam entitatem principium & principiatum attendendo. Hinc multiplex datur prioritas. 1. *Temporis vel Durationis*, quæ tribuitur ei, quod tempore aliud antecedit; Sic pueritia tempore prior adolescentia, & adolescentia senectute. 2. *Naturæ*, juxta quam aliquid in naturali essendi ordine antecedit, quomodo causa prior est causato. Augustinus quidem *lib. 3. cont. Max.* inter personas divinas, ait, ordinem dari naturæ: Verum illud nõ ita accipiendum, *monente Excell. Dn. D. Calovio*, quasi natura filii posterior sit Patris natura, cum sit una & indivisa natura, sed quod in divina natura Pater sit prima persona & Filio prior quâ originem, quum Filius per æternam generationem sit à Patre. 3. *ordinis & enumerationis*, in qua nihil ferè præter ordinem & enumerationem attenditur. Posuitq; id genus prioritatis ipse Aristoteles *lib. 5. Met. c. 11. Veluti qui secundus est in chorea*, inquit, *Prior est eo, qui est tertius*. Sic literæ priores syllabis; syllabæ dictionibus; dictiones oratione. Neq; tamen prioritas hæc præcisè à nostra ratione dependet; sed assumitur ex ipsa natura, & valdè generalis est, unde & generale nomen retinuit, ut ordinis prioritas diceretur. Ea a quæ generalia sunt facilius apprehenduntur sine imperfectione, quam quæ sunt specialia. 4. *cognitionis*, quæ vel in do-
B gnitio.

gnitionem: *vel* in dicendo; ita exordium prius narratione in oratione. 5. *Dignitatis*, quæ æstimatur *vel* pretio, *vel* instituto humano, quomodo aurum prius stanno, & Rex subditis prior dicitur. Plures prioritatis species qui desiderat, adeat B. Jac. Mart. *exerc. Met. Scheibl. lib. 1. Met. cap. 26.*

§. 2. Verum hoc primum principii requisitum nonnulli revocant in dubium, statuentes, non esse universale, adeoque neque ad omne principium prioritatem requiri. Hinc concedunt quidem in mysterio S. S. Trinitatis principium, negant autem prioritatem. Sic Thomas Aquinas *part. 1. quest. 42.* licet concedat inter personas divinas ordinem originis esse, simpliciter tamen unam altera priorem esse negat. Ad eundem modum Damascenus *lib. 5. de orth. fid. c. 4.* Capreolus *l. 1. sent. d. 29 q. 1.* aliique. At si Metaphysica est disciplina universalissima & generalissima, quidni etiam termini hi (principium, prioritas) erunt universalissimi & generalissimi h. e. ut tam infinitis quam finitis applicari possint. Omnino enim illi ita representandi & definiendi sunt, ut abstrahi possint tam à finito quam infinito, tam à creato quam increato, ita quidem ut utrumque exhauriant. *Conf. Clar. Dn. Henr. Nicolai Comp. Met. Lib. 1. C. V.* Quod si verò imperfectionem quandam importare videantur, omnino removendi, divinisque minimè applicandi. Jam autem principium & prioritas sunt ejusmodi termini generalissimi, qui nullam imperfectionem formaliter important. Quidni itaque in divinis adhibendi? Semper enim generaliter sunt sumendi, ita ut abstrahant ab omni dependentia, causalitate, prioritate naturæ, temporis, & dignitatis, adeoque ut nullam omnino involvant inæqualitatem & superioritatem respectu ejus cuius est principium: sed nudè saltem prioritatem *ordinis*, quem vocant *ordinem originis seu naturalis enumerationis*. Atque hoc sensu optimè possunt tolerari. Quæ in contrariam objici solent sententiã, satis discussa sunt apud *Dn. D. Scharf. in Theor. Transc. disp. X. Dn. Scheibl. lib. 1. Met. cap. 21. num. 29, 30 seqq. Dn. D. Christ. Matthiæ disp. Met. V. disq. 6.* ad quos Lectorem remittimus.

§. 3. Al-

§. 3. Alterum principii requisitum est *consecutio* vel *habitus ad id quod procedit*. Non enim (verba sunt Excel. Dn. D. Calovi) *sufficit ad rationem principii prioritas, cum multa antecedant quadam prioritate, quæ tamen non propriè sunt principia, prout hic principium relativè sumitur*. Ita quæ prius numerantur vel locantur, vel producta sunt & existunt, non statim sunt principia ratione aliorum, sed necesse est, ut interveniat habitudo consecutionis ac processiois, sic sexagenarius quinquagenario prior, nec tamen principium hujus. Vanus ergò est Goslavius *cap. 10. ref. Keck.* quando asserit: *quicquid se prius habet aliquid, principio non caret*. Cum à prioritate ad principii rationem non valeat consequentia, propterea quod multa aliis dentur priora, quæ tamen ob id non sint eorum principia, eo quod deficiat ratio consecutionis vel processiois, prout ex jam laudato Authore dictum, *Conf. B. Kesleri, Met. phot. part. gen. sect. 3. princ. 24.*

THESIS IV.

Principium aliud est sine dependentia & principiati illatione; aliud cum dependentia & principiati illatione.

§. 1. Non enim putandum ac si omne principium inferat dependentiam principiati. Siquidem terminus hic *latissimè* patet & de se non importat nisi consecutionem, seu emanationem alterius, sive eam emanationem comitetur dependentia propriè sic dicta, sive non. Unde sequitur principia sine illatione principiati saltim *δευτέρας* ita dici ac *per analogiam*. Adest enim ibi tantum aliquis ordo. Sumuntur autem hæc Principia secundum nonnullos vel *excellenter* vel *populariter*. *Illo modo* Deus Pater salutatur principium Filii, & Filius una cum Patre; Spiritus S. Hæc Aristotelici faciunt triplicia ut 1. alia sint *ex instituto hominum*; quo sensu principium orationis dicitur exordium 2. alia *ex ordine nature*, quo pacto aurora est principium diei, ver principium anni 3. alia *ex habitudine intinseca*; sicut privatio est Principium generationis.

tionis. Sed frustra producunt *αρχομιαι*; ubi sufficit *ἀρχομιαι*. Privatio enim si esset principium generationis, utiq; ordine naturæ esset. Deinde nec opus est privationem pro peculiari specie agnoscere, cum illam hactenus solidissimis argumentis nondum demonstrarint. Ast hanc controversam Physicis relinquemus. *Conf. Præclar. Dn. Sperling. Inst. Phys. lib. 1. quæst. 1. & 2. ejusdemq; dissert. de princ. corp. nat.*

§. 2. *Principium verò quod infert dependentiam & principiatum πρῶτως & absolutè dicitur principium. Hoc autem dividitur in principium essendi & cognoscendi. Illud est quod dat esse alteri, sive per productionem, sive per constitutionem, sive per conservationem. Hoc est quod facit ad rerum perceptionem, dum ex eo tanquam per se noto minus notum elucescit. De hac divisione quæritur: an sit legitima? Multi eam in dubium revocant, partim quod membra illius inter se non dissentiant, cum principium essendi, sit etiam interdum principium cognoscendi, partim quoq; quod nō sit adæquata suo diviso, cum dimittat principia fiendi & conservandi, quæ tamen neque possint referri ad constitutionem, neq; ad cognitionem. Verum pro decisione notandum 1. Principium essendi hic non sumi specialiter, quatenus principio fiendi & conservandi opponitur, quomodo essendi principia sunt, ex quibus aliquid intrinsecè constat; fiendi à quibus aliquid fit; conservandi à quibus aliquid in esse conservatur. Sed generaliter id dicitur hic principium essendi, quod dat esse alteri, sive τὸ esse det originem per generationem, creationem vel alio modo, sive intrinsecè illud constituat, sive conservet. *Conf. Dn. Scheibl. lib. 1. Met. cap. XXI. n. 58. Revii Svaretz. repurg. disp. Met. Sect. 1. 2. observandum quoque ex Clar. Dn. Sthalii Comp. Met. c. 2. p. 22. Principia cognoscendi absolutè sumpta sub se cōprehendere principia essendi, quia per quod res in esse cōstituitur per id etiā cognoscitur. sumpta verè exclusivè à principiis essendi distingui, cum tantum principia cognoscendi sint, & non etiam essendi, vid. Timpl. lib. 3. Met. c. 1. q. 3. Plures princi-*
pii di-*

pri divisiones vid. apud Pl. Rev. Dn. D. Scharf. in Theor. Transc.
C.L. & in exempl. Met. lib. 7. Cap. V. Dn. Prückn. in Comp. Met. gen.
part. c. VI.

THESIS V.

Principiatum est, quod ab alio procedit
quocunque modo.

§. 1. Data descriptio ut ritè ac rectè intelligatur,
tùm circa definitum, tum circa definitionem ipsam observanda
nonnulla sese offerunt. Circa definitum notetur vocabuli
hujus usurpatio: anne rectius principiatum, an id cuius est prin-
cipium loco definiti adhibeatur. Multi termino principia-
ti utuntur ad potissimum analogatum respicientes. Alii ut
Fonseca s. Met. c. 1. Scheibl. lib. 1. Met. cap. 21. n. 4. Dn. D. Calovius
Met. Div. putant commodiorem esse circumlocutionem,
qua dicitur id cuius est principium, quam simplicem vocem
principiati; propterea quod non omni principio respondeat
principiatum; cum illa vox juxta illos tantum in rebus crea-
tis habeat locum, in divinis verò minus accuratè. Hinc ur-
gent Symbolum Nicenum Filium Dei non principiatum, sed
principium de principio vocare: laudantq; Lombardi lib. 2.
sent. dist. 29. dicitur Patrem principium sine principio:
Filium principium de principio: Spiritum S. principium
de utroque h. e. de Patre & Filio nominantis. Alij contra
existimant vocem principiati ab omni imperfectione posse
liberari. Verum, quid hic sit statuendum per pacem ac
veniam aliorum nihil jam definimus, modestè nostrum su-
spendentes judicium.

§. 2. In descriptione ipsa eodem modo ut antea in prin-
cipii descriptione habemus tum materiale, quod hic idem
cum principio: tum formale quod diversum. Unde quem-
admodum superius principium inferebat processionem alte-
rius: Ita principiatum hic notat itidem processionem, ve-
rum ab alio. Reliqua ex superioribus clara esse poterunt.

I. Principia complexa propriè & directè
non pertinent ad forum Metaphysicum.

Dico propriè ac directè. Quamvis enim illis exercitè ac applicatè Metaphysicus utatur, eliciendo conclusiones de attributis universalissimis; nihilominus tamen propriè ac signatè illa ad nobilissimum illum *Noologias* seu *Intelligentie habitum* spectant. Hunc autem habitum distinctè ac peculiariter in Philosophia dari, partim ex natura distincti objecti liberaliter scibilis, partim distincto considerandi modo, partim distincto ejus à reliquis disciplinis sine patet. Conf. Dn. Gutk. hab. Intell.

II. Dantur principia nobiscum nata.

Licet enim ea communiter negent; tamen id fit contra *Scripturam*, contra *rationem*, contra *experientiam*, prout id deducunt *Plur. Rev. ac Excell. Dn. D. Clotzius in pref. Pneum. Prael. Dn. Sperling in Anthrop. Phys. c. III. Clar. Dn. Henr. Nicolai in. Peculiarit tract. de notitiis naturalibus*, qui videantur.

III. Negantem principia debemus corrigere & informare.

Sc. negantem principia *specialia & particularia*. Non enim protinus deserendus est talis, sed adhuc cum illo disputandum; si non ex illa disciplina cujus sunt principia: attamen ex superiori disciplina. Quod si verò neget principia *cognoscendi eaq; prima, communissima, certissima & in sensus incurrentia* contra eum minimè disputandum.

IV. De ignotis principiis accuratè differere non possumus.

Hoc sæpè fieri vel quotidie animadvertimus. At fundamentalis illa dissertatio nunquam: propterea etiam ut ædificium absq; fundamento facile corrui. Hinc multi principia in re non fundata ex cerebro suo excogitant, omnesq; homines ex suo ingenio æstimant.

V. Nou

V. Non omne quod prius est altero, est ejusdem principium.

Non enim requiritur tantum ad principii rationem esse prius; sed quoque quam maximè *consecutio unius ab altero & habitudo*; Sic Petrus qui heri natus est, prior est Paulo qui hodie nascitur, nec tamen hujus est principium. Cadit ergo universale pronuntiatum *Goslavii* contra S. S. Trinitat in illud quando adhibet.

VI. Non omne principium infert dependentiam principiatum.

Siquidem non de formali ratione principii est π inferre dependentiam principiatum secus atque putant Alstedius ac Maccovius; sed quatenus prescindit tum à dependentia, tum ab independentia. Hinc & principia illa quæ non inferunt dependentiam, per analogiam principia dicuntur; minimè autem improprie: Cum adhuc de generali principii descriptione participant, licet *αναλογως*.

VII. Principiatum non potest esse principium.

Illud enim ab hoc est. Ideoque in eadem scientia principium esse nequit, in qua principiatum est. Hinc quodam modo patere potest, quam malè illi faciant, qui consensum vel Patrum vel Ecclesiæ pro principio venditare allaborant. Siquidem consensus ille non principium, sed potius principiatum, quum à principio eum scriptura sit, dicendus est.

Adjunctanea

1. Extra naturam in naturalibus sapere, est temerario speculationibus indulgere: in natura patefacta immediatè ad Deum referre est præinscitia librum à DEO apertum claudere.

2. Metaphysica est abstracta ab omnibus, non concreta in omnibus, nec conflata ex omnibus: Considerat omnia in universali, non universaliter omnia: Est sapientia
entis

entis, non entium: occupatur circa ens quâ ens, non circa
omne ens: tractat ens non ad unam speciem arctatum, sed
prout præcisum est & indifferens.

3. Non præcisè omnis imago visibilis esse tenetur.

4. Inaccurata est definitio: Homo est animal, ter-
restre, pedestre, bipes.

5. Quoniam non tantum artis objectum semper reale
est, opusq; ejus semper externum, & in sensus incurrens; sed
& ejus finis semper principalis ob se ac sui gratia: Idcirco
persvaderi nullo modo possumus ut Logicam per artem pro-
priè definiamus. Luciani autem vulgatam artis definitio-
nem inaccuratam esse, vel inde satis liquet, quod juxta illam
omnes diciplinæ artes dici possint.

**Tibi Deus Autor omnis principii ac finis
gloria!**

AMICE, quænam vis sit ingenii tui
Acris, probasti doctioribus satis,
Et disputatione doctâ hac comprobas.
Ego gratulor Tibi, Tuisq; de tuis
Donis, DEUS quæ gratiosè dat Tibi.
Sic gaudium Natus suo creat PATRI.
Sic quem PATRIA poscat, PATER Natum nutrit.

Quod ominabatur

Constantiaus Ziegra/ SS. Theol. Licent.
& Colleg. Phil. Adj.

S Gott gebe daß dir iek der **ANFANG** wol gelinge/
Daß ist die höchste Kunst den **ANFANG** aller dinge
zu wissen in der Welt.
Du hast wol angefangen;
Du wirst das End' erlangen/
Das du dir vorgestellt.

dis wenige seket seinem hochge-
liebten Oheimb

GEORG THOMÆUS, Auß Holstein.

05 A 785

ULB Halle

3

003 766 551

KD17

DISPUTATIONUM METAPHYSICARUM
SEPTIMA
DE
PRINCIPIO & PRINCIPIATO

QUÆ
DIVINA ASPIRANTE GRATIA

PRÆSIDE

VIRO
CLARISSIMO ATQUE PEREXIMIO

Dn. M. CHRISTIANO BILEFELD

Lubec; Amplissimæ Facultatis Philosophicæ Adjuncto
meritissimo, Fautore ac Promotore suo æternum
Venerando,

Publicè ventilanda proponitur

CHRISTIANO NIFANIO, DITHMARSO
AUTHORE

In Auditorio Minori

Ad d. 7. Februar. Horis ab 8. Matutinis. *1. pomerid.*

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS HAKEN, ANNO MDC LII.

19

20

